

DE MALEISCHE WILDE HOND.

(*Canis rutilans*, MÜLL — *Canis javanicus*, CUV —
Canis sumatrensis, HARDW.)

De *Adjak*, zooals de Javanen den wilden hond noemen, behoort tot de vrij zeldzame dieren van den Indischen Archipel. Hij is, volgens BREHM, kleiner en zwakker dan de Kolscoen, (die de grootte heeft van een middelmatigen windhond) en volgens JUNGHUHN grooter dan de vos. De vorm doet aan dien van den wolf denken. De ooren zijn spits en rechtopstaande; de staart is middelmatig lang en hangt òf geheel benedenwaarts, met de punt alleen naar boven gekruld, òf hij wordt geheel opwaarts gedragen, waarbij het voorste gedeelte sterk gebogen is. Het haar is kort en over het geheel éénkleurig, n.l. van geelachtig rood tot donker bruinrood, de onderdeelen wat lichter. Soms zijn de buik en de punt der staart witachtig.

Deze wilde hond vertegenwoordigt in den Archipel den wolf en den vos tegelijk; het is een schuw en wild dier, dat zich bij voorkeur in de meest afgelegen woeste streken ophoudt. Het meest schijnt hij in de woeste bergstreken voor te komen, waar hij, volgens MÜLLER, des daags in paren rondtrekt, zich met groote omzichtigheid bewegend. Des nachts verbergt hij zich in dicht kreupelhout, onder de wortels van boomen of in aard- en rotsholen.

»Somtjids», zegt JUNGHUHN, »gaat oock de wilde hond op rooftochten uit in deze streken; dit dier is grooter dan een vos, waarmede hij overigens veel overeenkomst heeft. Gedurende den nacht, wanneer hij op roof uitgaat, trekt hij door de half bebouwde streken dezer zone. Dit gebeurt wel is waar slechts zelden, maar indien zulks het geval is, gelijk plaats greep in de maand Januari 1844, te Bodjong Keton, welk oord ter hoogte van 3214 voet aan de helling der G. Pangerano is gelegen, dan komt hij vereenigd in troepen, ten getale van verscheidene dozijnen en valt niet slechts geiten, maar zelfs paarden aan, die des nachts in de weide zijn gelaten of in de nabijheid van dorpen onder den vrijen hemel aan een paal zijn gebonden. Een groot aantal honden valt het dier tegelijk aan. Zij bijten

het eerst in het achterste gedeelte des lichaams, den anus en de genitaliën, scheuren het vervolgens de oogen uit, rijten het den buik open en brengen het op die wijze weldra ten onder. Naar mij door de Javanen is verzekerd geworden, gaan er somtijds jaren voorbij, dat in deze zone geen spoor van deze woeste gasten wordt vernomen."

Na zekeren leeftijd is de Adjak niet meer te temmen en blijft hij zelfs boos tegen hem, die hem dagelijks zijn voedsel brengt en tracht te bijten. MÜLLER vernam nooit geluid van hem, van zeer jonge dieren, als hij ze naderde, een sterk geknor.

Het schijnt dat de Adjak, zooals de meeste wilde honden, in troepen jaagt. JUNGHUHN verhaalt daaromtrent het volgende: »Toen ik den 14^{den} Mei 1846 uit het langs de kust zich uitstrekkend kreupelbosch van Tandjoeng Sodong kwam en het breede zeestrand overzag tot aan de overzijde, waar zich de landtong Pongarok (letterlijk vertaald: »Schildpaddenoerlog») bevindt, kon ik mij op een slagveld verplaatst wanen. Honderden geraamten van merkwaardig groote schildpadden lagen overal verspreid. Eenige waren door de zon gebleekt en bestonden slechts uit gladde beenderen, andere waren nog ten deele gevuld met de verrottende, stinkende ingewanden, nog andere waren versch en bloederig; alle lagen echter op den rug. Op deze plaats worden namelijk de schildpadden gedurende hun nachtelijke wandeling, van den zeeoever naar de duinen en terug, door de wilde honden aangevallen. Deze komen in troepen van 20 à 30 stuks, grijpen de schildpadden aan bij alle deelen van hun gepantserd lichaam, die een houvast aanbieden, rukken aan de pooten, aan den kop, aan het achtereind en weten door vereende krachten het dier, ondanks zijn reusachtige grootte, om te wentelen, zoodat het op den rug komt te liggen. Dan beginnen zij op alle plaatsen te knagen, scheuren het buikpantser los en vergasten zich aan de ingewanden, het vleesch en de eieren van hun slachtoffer. Vele schildpadden ontvluchten hunne bloedgierige vervolgers en bereiken, terwijl zij de aan hun lichaam rukkende honden achter zich aansleepen, gelukkig de zee." Ook kunnen de honden niet altijd een reeds overmeesterde prooi rustig verslinden. De koningstijger komt ze namelijk storen en jaagt ze weg. Gedurende hun terugtocht laten de honden een kort, afgebroken, eer fluitend dan knorrend geschreeuw hooren. »Zóó voeren zij strijd met de bewoners van den oceaan op een onbeschrijflijk woeste en onheilspellende plaats, die door de Javanen nooit bezocht wordt, maar voor den reiziger, welke door de wildernis zwerft, reeds op

een afstand kenbaar wordt door de talrijke roofvogels, die hoog in de lucht daarboven kringen beschrijven."

Volgens de Javanen zijn er twee soorten van wilde honden welke zij *Adjak* en *Oesang-esang* noemen.

Met den *Adjak* wordt *Canis rutilans* bedoeld. Volgens hen leeft de *Adjak* meestal alleen of paarsgewijs, is zeer schuw en laat zich niet gemakkelijk door huishonden overvallen. Gebeurt dit, dan verdedigt hij zich moedig. Hij trekt dan onder een hevig gebrom een wild grijnzend gezicht, zet de haren langs den rug overeind en toont op alle wijzen zijn woeste geaardheid. Hij komt het meest voor in groote bosschen.

De *Oesang-esang* moet volgens hen iets kleiner en vooral lager op de pooten zijn, heeft een spitseren snuit en is lichter geel-rood van kleur. Hij leeft in troepen van 8 tot 15, die gemeenschappelijk jagen. Voornamelijk maken zij jacht op wilde jonge varkens en kidangs, een hert; als zij uitgehongerd zijn schromen zij echter niet oude zwijnen aan te vallen en de grootste herten hardnekkig te vervolgen. Het moet een zeer vermetel en ontzettend boos dier zijn, nog moeilijker te temmen dan de *Adjak*. In sommige streken van Java moet hij niet zeldzaam zijn.

Ook JUNGHUHN maakt melding van twee soorten n.l. *Andjing adjag* (*Canis rutilans*) en *Andjing gigi*, een kleinere hondensoort met dunnen kortharigen staart, roodachtig van kleur, terwijl DE WILDE, de dieren van de Preanger opnoemend, spreekt van den *Adjak* of *Boschhond* en den *Oesang-esang* of vos, met welken laatsten hij zeker de kleinere soort bedoelt.

De wilde hond komt, zoover bekend is, voor op Java en Sumatra. JUNGHUHN zegt in zijne beschrijving van de Battalanden: »De zwartgrauwe, vosachtige honden, welke door het bosch sluipen, maken geen gedruis." Hieruit zou volgen, dat die van Sumatra in kleur zouden verschillen met die van Java.

J. HENDRIK VAN BALEN.